

خونندن و یاک ب: مدخل إلى المسرح الفرعوني الكوريغرافي الأوبرالي. ربابز محمّد جازا

نووسه‌ری ئەم کتێبه دکتێر صوبحی شه‌فیک ، یه‌که‌که‌و له‌نووسه‌رانه‌ی کار
له‌ سه‌ر م‌ژوو ژیا‌ری شارستان‌تییه‌کان ده‌کات و له‌م کتێبه‌بیدا باس
له‌س‌ ج‌ر له‌ شان‌ی فریعه‌و‌نی لای میصریه‌که‌ نه‌کان ده‌کات ، ئەوانیش
بریتین له‌ :

1. شان‌یی دیمه‌ نه‌ (جنا‌زی - ته‌رمه‌کان - مردوو‌ه‌کان) .
2. شان‌ی ئاهه‌نگساز‌ی و جه‌ژن و ب‌ نه‌ ئاینیه‌کان .
3. شان‌ی سروته‌ فریعه‌و‌نیه‌کان .

به‌ش‌وه‌یه‌کی گشتی نووسه‌ر دکتێر شه‌فیک ب‌ ت‌گه‌یشتن له‌شان‌ی
فریعه‌و‌نی پ‌ویستمان به‌ ئازادی بیر هه‌یه‌ له‌گه‌ خ‌زگارکردن
له‌ لاسا‌ب‌اری و دووباره‌ بوونه‌وه‌ . ده‌کر‌ت شان‌ی میصریه‌
که‌ نه‌کان هاوش‌وه‌ی شان‌ی سه‌ده‌ی 17 ی ئەوروپی یان شان‌ی
سه‌رده‌می گریکی بکه‌ین له‌ ش‌وه‌و‌ و خ‌ساریاندا . نووسه‌ر
ئه‌وه‌مان ب‌ وونده‌کاته‌وه‌ که‌ سه‌ره‌تای ئەم ه‌ه‌ه‌ ، به‌وه‌یه‌کی
و‌ونی شان‌ی لای میصریه‌که‌ نه‌کان ده‌خاته‌ و‌و وه‌کو هیر‌د‌ت
گه‌وره‌ م‌ژوونووسی گریک ئاماژه‌ی ب‌کردوو‌ه‌ و په‌سنی کردوو‌ه‌
به‌شان‌ی (سروتی) یان دینی ، به‌ام به‌ (د‌گم - تقلید) ی
دینی فریعه‌و‌نیه‌کان . که‌واته‌ شان‌ی میصریه‌که‌ نه‌کان به‌پ‌ی
ب‌چوونه‌کانی هیر‌د‌تی م‌ژوو نووس پ‌که‌هاتوو‌ه‌ له‌ :

یه‌که‌م / شان‌ی ئاهه‌نگساز‌ی

دووهم / شان‌ی سروته‌ دینه‌کان

سه‌ههم / شان‌ی جه‌نا‌زی - مردوو‌ه‌کان

▪ پ‌که‌هاته‌و پ‌داو‌یستیکانی ئەم شان‌یه‌ چی بوون ؟

له‌کاتی به‌راوردکاری م‌ژوویدا ، نووسه‌ر ده‌ت‌ت : " په‌رستگا
ده‌ستگایه‌کی ده‌وه‌تی میصری فریعه‌و‌نی بووه‌ ، هه‌ریه‌که‌له‌و
په‌رستگایانه‌ ده‌چنه‌ په‌ر‌زی نمایشه‌ شان‌یه‌کانه‌وه‌ ،
له‌کات‌کدا نووسه‌ر ئاماژه‌ ب‌ئه‌وه‌ ده‌کات که‌ په‌رستگا
فریعه‌و‌نیه‌ که‌ نه‌کان ک‌گایان هه‌بووه‌ ب‌که‌ره‌سته‌و که‌لوپه‌له‌
شان‌یه‌کان و به‌کاره‌ن‌انیشیان زمان‌کی ه‌م‌زی هه‌بووه‌
ب‌ت‌گه‌یشتنی کاهینه‌کان و مفره‌ده‌ شان‌یه‌کانیان ئەو زمانه‌

بریتی بووه له "هنگه کان و هه کان" بووه ، نهك ئهوه ندهش ، بهكو ههستاون به ر ب بینین له دیمه ندا ب ئهوهی ئه و كانه بکه نهوه که نمایش پشکشی کردوون و له هه مان کاتدا بهر پرس بوون له وکاره و ر ب (م-نت-ر- به زمانی هاوچه رخ) یان بینیه له نمایشه شان یه کاندای .

ههروه ها نووسهر له بهش کی تری کت به که یدا باسی ئ کس سواراتی کردووه به ج ر ک که میصریه ک نه کان له نمایشه شان یه کاندای به کاریان ه ناون به تایه بتی له نمایشه شان یه کانی "شان ی جه نائی و ئاهه نگساز ی و جه ژن و ب نه دینه کاندای " ، ئه مه جگه له وهی نووسهر جه خت له وه ده کاته وه که ئ کس سوارات به وونی و ئاشکرای ی هه بوون له و نمایشانه ی شان ی فیرعه و نی ک ندای . ههروه ها نووسهر له در ژهی باسه که یدا ، ئامازه ب پر فیس ر " الکسندر موریه " ده کات که کت ب کی هیه به ناو نیشانی " الغوامچ والاسرار المصریه " که له و یدا ده باره ی هه ند ک کاری ج به ج کاری قسه ده کات که کاهنه میصریه کان ب ب کی گه وره یان هه بووه له سروه فیرعه و نیه لاسا باره کاندای ، نووسهر ده ب ت : " ئه وان له شان ی که یاندا ده گه ئانه وه ب هه مان ئه و ئ کس سواراتانه ی که له ناویاندا کورت و دروستکرا و بوون به ته خته ی " الجمیز و الاکاسیا " له گه ئا ت وون و زیوو وهتد پاشان ده یاندا له جه سته ی نمونه دا پ شراوه که و له سه ری و له صولجان ه که ی و ر ب سهر کی نمایشی ترا جیدیا یان وه زیریان هه بووه .

ئه مه سه رباری ئه وهی نووسهر باسی ده مامکی شان یی ده کات و به یه ک له ئام ازه کانی شان ی فیرعه و نی ک نی ده زان ت و ئامازه ب ئه وه ده کات که له م زه خانه کاندای پار زراون و چه ندین ج ر ده مامکیان له ن دا هه گیرا وون که گه نه کان ده یان پ شین و م ژووه که ی ده گه ئه وه ب سه ده ی 12 تا شانزه .

■ درامای فیرعه و نی :

ئه وهی نووسهر له م کت به دا باسی ده کات ، درامای میصری هه زار سا له پش درامای گریکیه وهیه ، له م باره یه وه نووسه رده ب ت : " گهر ب وانینه ش وهی به کاره ه نانه جیا وازه کانی ده مامک له په رستگا فیرعه و نیه ک نه کاندای ده رده که و ب ت که میصریه ک نه کان پش گریکیه کان ده که وون له درامادا و مه عریفه ی شان ییان و ئه دائی ده قی شان یی یان له پش گریکه ، به گه کانی نووسهر ب ئه م گوته زایانه بریتین له :

1. و نه ی گ ب ستانه فیرعه و نیه کان و ئه و ده مامکه ز رانه ی که

شوهی همه جـریان هه یه و لـیان به جـماون و تا کو ئـستاش
پارـزراون .

2. ئه وـنه همه جـرانهی که ده یسه لمـنن شانـی میصری چـن بووه و
ـووخساره دیاره کانی له وانه بـ نمونه : یه کـک له وـنه کان :
جادووگەرـکـ ده رده خات که ده مامکی پـ شیوووه له به رامبهـر
جه ماوهـری بینه راندا یه . په یوه نـدی ئهـم نمونه یه له گهـ
دیمه نه که دا ئاماژه بـ ئه وه ده کات که ئه ده بی میصری فرعه و نی
کـن سه رباری ئه وهی ئه ده بـکی چیرـکیه ، رـشی هه بووه
له جادوو جادووگهـری له ژیا نی میصریه کـنه کاندایه .